

ghinul-sasasc... József, Szabó... Kätz József... Herschdorfer... Nándor... Lipót 60... Mibály... Gersch... Kornreich... Steiner Jenő... Wein... Nelly es Rely... Eddig... kerije jav... gyült 55 fa... kerije jav... Ella 45... Sándor... Margareta S... 100... Schreiber... Iszák Ignác... Radna... Roth... Weiss Károly... Visev... Sannicolaul... Halmeu... Crasna... Aviva 200... Klein Jenő... Sighet... Lőjrisrael... Rodaja... m elismert... 4 én... József... elnök... mlós... tu Mare... 2... kal!

Magyarországi Zsidó Párt
Központi Hivatal és Nyomda
Köszvény, St. Baron
Füg. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztő
Központi Hivatal - 977
M. Sz. - 538
Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
szedők kéziratokat nem
adnak vissza.

Uj Kelet

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

3181
Dl. Ramassetter Róbert
I. Diszter 2. H. 3.
Buda.
H.A.3
ROMANIA
Egész évre - 850
Félévre - 460
Negyedévre - 240
Egy hónapra - 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben - 5-
Csehszlovákiában
Egy hónapra - ck 35-
Egy szám - 1-50

1934 október 30 Csütörtök
Csalj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 242. szám
5685. Marchesvan

Az én házam — az én váram

A belpolitikai eseményeknél jóval jelentősebb nyilvánosság jött le pár nappal ezelőtt Temesváron. Jelentősebb azért, mert ezen a gyűlésen nem párt-érdekekről, hanem az életéről volt szó, az élet legprimitívabb és egyben legfontosabb szükségletéről: a lakásról. Nem szeretjük a hangzatos kijelentéseket, mégis úgy érezzük, hogy a lakás, a lakás zavartalan birtoklása: a kultúra legfőbb biztosítéka, mely ha egek harmincadjára kerül, minden más kultúrerekvénstől merő fikcióvá silányul. A temesvári gyűlésen ezáltal a háziurak szólaltak meg, akik a lakásprobléma megoldását a lakbérének aranyparitásra való emelésében látják és egyben a házbéremelésről remélik a házépítési akció megindulását is. A háziurak követelésének jogosságát nem vagyunk hivatva kétségbevonni, viszont jól tudjuk azt is, hogy a lakók túlnyomó többségének jövedelmei ezt az aranyparitást nem tudják elviselni. A lakásprobléma megoldása a szociális nyugtalanságnak, a forrongó tömeghangulatnak olyan izgatást szítana fel, mely az anélkül is kevésszámúvá lett lakóházak tetőinek biztonságát veszélyeztetné, amint ezt történelmi példák is bizonyítják.

A háttalajdonosok temesvári elése egy pontban hozott megnyugtató határozatot s ez: a rekvirálások megszüntetésének követelése. Mert hiszen minden jogrendszerre való hivatkozás a humor erejével hat mindaddig, míg a magánélet, az egyén szentségét biztosító lakás megközelíthetlenségét határozó beavatkozás teszi illuzóziussá. Igaz: a rekvirálások lehetőségét meg kell még gondolatban is végre szüntetni, de egyben arról is gondoskodni kell, hogy ezen hibrid, még mindig a háboru rémület idéző intézkedés visszavonása a benne előnyösen érdekeltekkel szemben mások hátrányát, sőt kijáratát ne vonja maga után. Ezt pedig csak két módon lehet biztosítani. Elsősorban: a lakásépítések megkezdésével és anyagi támogatásával az állam részéről, mely széles réprétegeknek tiszta, olcsó lakást biztosít; másodsorban: olyan rendelet megalkotásával, mely visszással vet gátat az átmeneti időre is a lakbérzorsorának. A háziurak méltán panaszkodhatnak afelett, hogy házik nem jövedelmeznek eléggé. Mivel szemben azonban még döbbenetesebb igazságként lehet felvonultatni azt a tényt, hogy a lakások bérlőinek túlnyomó többsége részére a békebeli életstandardnak kisebb hányadát sem biztosítja a mai jövedelem. A háziurak ingatlanaink értéke ezzel szemben óriási mértékben emelkedett, ami, ha nem is biztosítja a munkanélküli jövedelemek azt a mértékét, melyet békeben élveztek, viszont vagyoni standardjuk horribilis fokozódását jelenti.

Ezt a kérdést tehát csak a szociális belátás, a mérsékelt szellem viheti nyugtápontra, aminek létrejötte nemcsak szociális, de magasabb kulturális és állampolitikai is. Aki figyelemmel kíséri az angol választási mozgalmakat, az meggyőződhet arról, hogy Angliában a konzervatív és a szocialista párt szinte versenyeztek egymással azon érdemek fitogtatásában, melyeket a lakásépítési akciókkal egy a konzervatív, mint a munkáspárt kivívott a maga számára.

Ez mutatja, hogy Angliában milyen egészséges a kormányok politikai érzéke, mennyire kulturális biztosítékokban látja ott minden párt a magánuraim lehetőségét és milyen összhangot tud teremteni a töké, a vagyon, a maga és a tömegek érdekei között. Ezt az érzéket az angolban az egyéni élet, az individuális jogok feltétlen tisztelése váltotta ki, amikor a mi kormányainknak, a mi hatóságainknak, de egyben a mi kezdetleges társadalmunknak is igen kevés az érzéke.

Egy bizonyos: a lakásproblémát végre meg kell oldani. Meg kell oldani nemcsak szociális vonatkozásai, hanem kulturái, mondhatni intellektuális jelentősége miatt. A lakás nyugalma és biztonsága a szellem és a bensőbb érzések egyetlen menedéke e zűrzavaros világban, ahová egyetlen

küzdelmek vihara elől buvik meg pihenni az egyén. A szabadság illúzióját nem a szabad mozgás és szabad cselekvés kölcsönös elősorban, hanem az a félszék, az a buvóhely, ahol a gondolat és gond megpihenhet, az energia felfrissülhet, ahol a esőndhez való szent jogunkat hivatalnokai provokációk és rendőri asszisztenciák nem zavashatják. A lakás: szellem és gondolat menedéke, kerete mindazon

Lezajlottak az angol választások

Az összes pártok véleménye szerint háromszáz konzervatív, kétszáz munkáspárti és száz liberális mandátum lesz

(London, okt. 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma kezdődtek meg Angliában a parlamenti választások. A választások reggel 7-től este 9 óráig tartanak. A hirtelbarrók nagy mérveket öltöttek, a gyűléseken állandó verskedések vannak. Readingben a konzervatív jelölt összeverekedett az ellenfelével. Macdonaldot Sheffieldben megválasztották. A miniszterelnököt a város talpig vörösben és zászlódíszbe öltözve fogadta. Középszavazategy kerületben szennel, a többi kerületekben pedig csütörtökön hirdetik ki a választási eredményeket.

Ötszáznyolcvanhárom mandátumra ötszázharminchat konzervatív, ötszázhatvan munkáspárti, háromszázharminc liberális és hetvenhat független jelölt van. Harmínckét kerületben egyhangulag tizenhat

emberi eselékvéseknek, melyek nem bírják elviselni a nyilvánosság hegyetlen fényü sugarát. A lakás az Egyén vára és egyben a lélek temploma, melyet ha nem védenek a törvény előírásai, de sőt inkább megzavarának és megszenteltetlennek: elvész még az a kevés illúzió is, mely az ember az élet és szabadság jogáról, tiz év hegyetlen tapasztalata után részünkre megmaradt. (S. L.)

konzervatívot, kilenc munkáspártit, egy pártonkivülit és hat liberális már megválasztottak. Másik negyvenhárom kerületben a konzervatívok a liberálisokkal összepaktáltak. Valamennyi párt vezetőségének becslése szerint mintegy háromszáz konzervatív, kétszáz munkáspárti, száz liberális mandátumra van kilátás. A legutóbbi választásokkor 256 konzervatív, 192 munkáspárti, 156 liberális és tíz pártonkivüli képviselő jutott be a parlamentbe.

London, okt. 29. Thomas munkügyi miniszter Derbyben tartott beszédében kijelentette, hogy a választások után a kormány folytatni fogja az ügyek vitelét mindaddig, míg bizalmatlansági szavazatot nem kap.

Sándor Pál újabb akciója a zsidó egyetemért

A magyarországi zsidó hitközségek szövetségének országos kongresszusa

(Budapest, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A magyarországi zsidó hitközségek szövetsége tegnap kongresszusra gyűlt egybe Budapesten. A kongresszuson legelőször a sérelmi bizottság határozatát tárgyalták. Bródy Ernő dr. és Gál Jenő dr. a numerus klauzuzs teremtette súlyos sérelmeket sorolta fel megérző erővel. Vázonyi Vilmos határozottan visszautasította azt a vádat, amelyet sürün hangoztatnak a zsidóságnak a forradalomban és bolszevizmusban való állítólagos vezetőszerpéről.

egyesületeit fenn tudják tartani. Az indítványt a nagygyűlés egyhangulag elfogadta és kimondta, hogy az országos zsidó diákmozgató egyesület permanenciába marad mindaddig, amíg a numerus klauzuzs érvényben lesz. Az ülés végén Sándor Pál emelkedett szólamra a kijelentette, hogy amennyiben a numerus klauzuzs ügyében a közeljövőben nem történik intézkedés, a Házban ismét szóvá fogja tenni a zsidó egyetem felállításának kérdését. Ha ez sikerrel járna és a Ház hozzájárulna a zsidó egyetem felállításához, ő garanciát vállal arra vonatkozólag, hogy a legrövidebb idő alatt összehozza azt az összeget, ami ennek az egyetemnek a felállításához és működéséhez szükséges. Sándor Pál bejelentését a nagygyűlés óriási lelkesedéssel vette tudomásul.

Ezután a diákügyi bizottság elnöke számolt be a numerus klauzuzs újította magyar zsidó diákság helyzetéről. Javasolta, hogy az összes zsidó hitközségekre pótdátot vessenek ki, amelyből a zsidó egyetemi ifjak különböző segítő

Orosz-francia konferencia ül össze Párisban

Franciaország elismerő jegyzékének szövege. A tárgyalásokig a két ország állampolgárai közötti szerződések függőben maradnak

(Páris, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A francia kormány a következő táviratban közölte Moszkvával a szovjetkormány hivatalos elismerését: A kormány június 17-iki és a szovjetkormány július 19-iki nyilatkozata alapján Franciaország hűen ahhoz a barátságához, amely az orosz néphez fűzi, elismeri de jure a szovjetkormány a volt birodalom azon területein, amelyek törvényes kormányként és az előző orosz kormányok utódaként elismerik.

ségeit nem dönti meg. Franciaország fentartja polgárainak Oroszországgal szemben fennálló követeléseit. Az országok közötti békés kapcsolatok és gazdasági összeköttetés megteremtése céljából Párisba hívják az orosz meghatalmazottakat.

A francia kormány hajlandó felvenni a szovjetkormánnyal a normális diplomáciai összeköttetést, követének kinevezésével és az orosz követ elfogadásával.

A tárgyalásokig a két ország állampolgárai között fennálló szerződések, megállapodások függőben maradnak.

A távirat, amelyet Herriot Csicserinhez és Rikovhoz intézett, megcsönkítva érkezett Moszkvába, ahonnan annak megismétlését kérték. Ennek megtörténte után Csicserin azonnal válaszolt Herriotnak. A választ ma publikálják.

A francia kormány hangsúlyozza, hogy egyik állam sem avatkozhatik be a másik állam belügyeibe.

A francia kormány ma közzétette a jegyzék szövegét. A francia jegyzékben a kormány jogilag elismeri a szovjetet, hajlandó a diplomáciai viszonyt felvenni, különösen nagyköveteket küldeni. Az elismerés Franciaország egyéb szerződési kötelezett

Az orosz választásjegyzék meglepéssel fogadja a diplomáciai összeköttetés újrafelvételét. Reméli, hogy a megindítandó tárgyalások kölcsönös jóindulattal megszüntetik a két ország közötti félreértéseket; barátságot, általános békét és szoros gazdasági kapcsolatot fognak létesíteni.

Mindezeknek előfeltétele, hogy az országok egymás befűgyeibe bele ne avatkozzanak.

Hajlandék az orosz delegátusokat Párisba küldeni. A francia jegyzék Herriot, orosz részről Kalinin, Rikov és Csicserin írták alá. Ugy hírlik, hogy a francia delegációt Demonzie szenátor, az orosz delegációt pedig Rakovszky fogja vezetni.

Glasner Akiba emlékbeszéde rabbi Móse fölött

A kolozsvári zsidóság imponáló gyászja

(Cluj Kolozsvár, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szerdán délután hat órakor a Mariy ima elvégzése után a kolozsvári ortodox zsidó templomban méltó keretek között hódolattal Glasner Móse emlékének. Az emléksünnepek tartama alatt a kolozsvári zsidó kereskedők kegyeletük jeléül bezárták üzleteiket, az iparosok pedig abbahagyták a munkát. A templom zsúfolásig megtelt. Kolozsvár zsidóságának minden rétege ott volt és megilletődötten hallgatta végig Glasner Akiba főrabbi mélyen átértézt és fájdalommal telített gyászbeszédét. A beszéd lényege a következő volt:

— Móse pedig meghalt Isten által. Így ismerteti a Szentírás Móse halálát. Bölcsen hozzáteszik: *al pi hasém* — Isten csókja által. A Tóra örömmünnepe a Tóra gyászává változott ezen a napon. A város leke megremeggett és mindenki ajkán a bibliai szavak: *vájhi achare mosz Móse*. Óh, jaj — *vájhi* — hogy Móse meghalt, mondják bölcsen. C onból hiáltás szakadt fel, milyen egyedülálló, milyen árvák maradtunk! És Ezakiel prófétával kesergünk, hogy éppen ebben az időben, amikor oly kevesen vannak az elhivatottak, hogy most szakadt el tőlünk ez a fejedelmi emberünk.

— Nem tudom, vajon ebben az órában, amikor a fiul gyász borulata önti el isikemet, tudom e majd kellőképpen jellemezni őt. Rabbi Akibáról mondják, hogy amikor mestere, Rabbi Eleázár halottas menetével találkozott, darabokban tépte a húst testéből. Óh Atyám, atyám — mondotta — Izrael lovassága és hadiszekerei, kincseim vannak, de ki tudná azt beváltani! Velem mondom én is: a gondolatok és érzések kincsesháza haborog bennem, vajon tudom e most kellőképpen kifejezni gondolataimat. És nem kell-e vezetelnem e pillanatban azokért a bűneimért, amiket talán miután fiu elkövettem apám ellen, vajon méltó vagyok-e a szellemre, az akaratra, amely belőle áradt a zsidó népre. És ráeszmélek szegény özvegy anyámra, aki egyedül áll ott kint és aki megérdemelné, hogy gyermekei most ott legyenek körülötte vigasztaló szóval.

— A veszteség nemcsak a város vesztesége, hanem Erec Jisraele is. Rabbi Zeiráról, aki szintén a széjjelszóródottság egyik országából ment Erec Jisraelebe és ott meghalt, a Talmud megjegyzi: Jaj a galutnak és jaj Erec Jisraelenek! Erec Jisraele vesztesége is nagy, hiszen itt olyan méltóságokra jutott volna, amely az egész zsidóság vallási életére hatott volna ki. Jó a férfiaknak, — mondja a Szentírás — aki terhet hord már ifjú kora óta. A Tóra terhet, a munka és a család terheit — tessék

hozni bölcsen. „Móse arculata, mint a nap arculata.“ Egész egyedülálló volt, fényét nem másoktól nyerte, hanem önmagából. Eredetiség volt, teremtő zseni és bevilágított és termékenyített, mint a napsütés. A szellemült ember volt, aki boldog önfeledten élt az Erec-mének. Mósétól Mósizig — mondja az Irás — nem támadt olyan ember, mint Móse. Óm, a nagy Móse Szófer óta, ebben a családban nem támadt olyan, mint boldogemlékezettű Apám. Én nem hiszem, hogy volt-e a zsidó irodalomnak még egy alakja, aki Móse ben Maimont lelkészetben védte és jobban megértette volna, mint ő. Hittel hiszem, hogy odafönn az égből a mi rabbi Móseak tiszta lelkét a másik két Móse: Móse ben Maimon és Móse Szófer szellemei fogadták. Mely eigondolás, eredetiség és páradan szorgalom jellemezték őt a tudományos kutatás körül. Soha figyelmen kívül nem hagyta a munka szentségét sem és tudjuk, mennyit dolgozott hitközsége érdekében. „A föld pedig Móse halálakor, akivel az egyenesek nagyja szállott sírba.“ Ebben hasonlított Mósehoz és abban is, hogy testi halálával nem szűnt meg léte. Isten szolgálja marad továbbra is, mert tanítását, mert példája éreztetni fogják hatásukat időlen időhig. Tudom, óh nagyon is tudom, ki volt ő a családjához. Ragaszkodása és szeretete nem nyilatkozott meg külső gyöngédégekben, hanem áldozatokban, amiket megtéríteni gyermek soha sem tud szüleinek. Testvéreimhez és apám többi leszármazottjaihoz intézem a kérést, legyenek méltók ahhoz az áldozatesszéshöz és szeretethez, amellyel bennünket elárasztott. A hitközséget kérem: éjjen abban a szellemben, amelyet apám a szószékéről hirdetett. Legyetek egyszerűek, halgassatok a szív nemes parancsára, adakozzatok közecelokra, adakozzatok Erec Jisraele javára. Hívaink a nemzeti gondolatban pedig azt tizenem, hogy csak akkor tekintsek magukat apám igazi tanítványainak, ha a Palestina-eszme istápotása mellett a Tóra szentsége szellemében is működnek.

— Amikor Móse meghalt, harminc napig gyászolt utána a nép. Ezután véget ért a gyász, mert a nép a honfoglalás munkája előtt állott. Bár most is úgy érne véget a gyász a mi nagy rabbi Mósák után, hogy minden zsidó energia pár óra és felfüggeszre való tekintet nélkül a szemünk előtt folyó zsidó országépítés nagy munkájához szegődjék. A galut talán sohasem volt olyan szomorú és nyomasztó fölötte, mint ma. Ugy érzem azonban, hogy kezdetén vagyunk a megváltás nagy korszakának. E munkában járjon és világitson előttünk

rabbi Móse szelleme.

— Holnap reggel kintazom Erec Jisraelebe, hogy támaszára legyek özvegy édesanyámnak és forró könnyeket hullassak negyevü atyám sírján. I nádkozni fogok családunkért, a hitközségért, egész Izrael népéért és az eszméért, amiért nagy halottunk küzdött életében: Erec Jisraele fölépítéséért.

A beszéd után a gyász jeléül az egybegyűltek a földre ültek és néhány percig néma meditációba merültek. Ezután felzokogott a háttor ajkáról az „El mólé rachamim“ kezdetű gyásziéma.

A „Lömaan Akkó“ közleményei

1. Miután a közérdek ellen valónak látszik, hogy a város baktériumellenes nagyobb területek egyesüljenek egy kézben, a bizottság maximálni kívánja a jegyzésüket, különbséget téve városi (balebás) és mezőgazdasági parcellák (kül-sőség) között. Ennek értelmében egy személy részéről legföljebb két parcella (hat dunam) tisztán városi telek jegyzését fogadjuk el. Az ennel nagyobb jegyzések hat dunam felüli részéből egyharmad városi, kétharmad mezőgazdasági telekre iródik. A háromdunamos beosztásra természetesen ebben az esetben is tekintettel kell lenni, úgy hogy aki például egy kilencedunamos városi teleket akar magának biztosítani, annak összesen tizenöt dunamot kell vásárolnia, melyből hat dunam kül-sőség. Mezőgazdasági parcellák jegyzéséről a terület nagyságát illetőleg semmiféle korlátozás nem áll fenn. Mindezeneket magtefelelően a jegyzési íven minden egyes alkalommal feltüntetendő, hogy városi, vagy mezőgazdasági parcella jegyzéséről van-e szó.

2. A pontosan és világosan kitöltött jegyzési ív a felátírásával cluji irodánkba (str. F. David 14.) ajánlottan küldendő be. A jegyzési ív nyugtául szolgáló második része a félnek csak akkor küldetik vissza, illetőleg az előjegyzést csak akkor ismerjük el, ha a bankétesítés a magtörténet befizetéséről kezeint között van.

3. Azok részére, kik konyhakertészetre akarják alapítani az egyesítencéljukat, minimálisan tizenkét dunam, ültetvényesek (narancs stb.) számára pedig legalább harminc dunamnyi mezőgazdasági telek jegyzését tartjuk szükségesnek.

3. Mint az a „Cur-Salom“ cikkben is kifejtettük, a befizetés legutolsó terminusát egyelőre nincs módunkban megállapítani s ebben a tekintetben megtehető bizonytalanságban vagyunk. De, amint a jegyzések ramosan növekedő számától következtethetjük, a tekintetben nem igen érhet benünket meglepetés, mert ugylátszik, hogy az akció rövid időn belül sikerrel fog zárulni.

* Adóügyben felebbezéseket olcsón készít Impertal Minorita-utca.

A sánta Fiske

Zsidó koldusregény

Irta Mendele Motcher Szórim Fordította Székely Béla

Nálunk, zsidóknál csak akkor jó, igazán jó egy dolog, ha az ember kifecamithatja rajta az esztét és ha egyáltalán lehetetlen megérteni. Ha pedig nem lehet megérteni, akkor biztosan valami rejlik mögötte... De nem arról akarok beszélni.

Alter mind a két kezével megragadja a könyvet és látom rajta, hogy valósággal feléled. Azután tchineszt cserélünk bove-mais-ses-ért,⁴¹ mane losensz-t az ezeregyéjszakáért, zsoltárkönyvet kamejesért, száz szlicheszt egy Bersadban készült talesz-kotenért; vilnai kinszt sofárokért, chanuka-lámpát farkasfogakért, szombati réz-gyertyatartókat avdolekért és kisgyermek sipkácskákért. Egyikünknek se hozott az egész üzlet egy megveszekedett garast sem, de azért nagyon meg vagyunk a bolttal elégedve. Legalább dolgoztunk valamit, tárgyalunk, üzletet kötöttünk és nem lustáskodtunk. Alter buskomorsága is úgy eloszlott, mint a füst. Meglátszott rajta, hogy már nem is gondol a jarmolenitzi vásárra és balszerencséjére. Az ujjain szalmogtat, a fejét kissé balra hajítja, mintha egy könyvelő beszélne belőle és azt hallgatja. A számadások úgy látszik némi nyereséget mutatnak, a szája széthúzódik és mosolyog vastag bajusza alatt.

⁴¹ Bove-Majszesz — kedvelt jiddisnyelvű zsidó történeti könyv. Avdole — a szombat kimenetele alkalmával viaszgyertyát gyújtanak; a gyertya fonnott, lapos, többnyire különböző színű szálakból áll.

Közben elérkezett a minche ideje⁴². Üdítő szellő kezd lengedezni, az égen parányi felhőfoszlányok jelennek meg, amelyeket kedves vendégként már régóta vártunk. A fák összedugják fejüket és a hosszú hallgatás után a maguk nyelvén beszélni kezdenek egymással. A szellő felébreszti az alvó rozstot is, a gabonakalászok olyan vigan ébrednek, mint a gyermekek és egymást barátságosan csókolgatják. Mindenütt megmozdulnak Isten teremtséi: a mezőn, az erdőben, a levegőben. Alacsonyban és fenn, magasabban az ágak között kis madarak jelennek meg, csőreikkel megtisztogatják a tollazatukat, megrázzák magukat, csicseregnek és belekezednek édes dalaikba. Selyemmel, bársonnyal és atlással behintett pazar drágakövekkel ékesen libegnek, táncolnak a levegőben. Két golya méltóságteljesen áll szőrös lábán a fűben, mint valami testőr-katonára, — csőreiket az égnek nyújtják és nagy büszkén bólogatnak. Egy csudálatos madár egyik fáról a másikra röpdös, elrejtőzik, csicsereg és „kukukot“ játszik. A buza és a rozs közül egy másik madár válaszolgat. Ugy csicsereg, mintha mondani akarná: „Mig a világ világg, — nem fogsz meg, még hogyha sőt is hintonél a farkomra; jó lesz szomszéd uram, ha odébb állasz!“ A közeli erdőcskében pacsirta dalol gyönyörűsége. Minden teremtet, kinek szája van, kíséri a világhírű chazent. Még a békák is kurutyolnak a tóban, a legyek, a méhek sem hallgatnak, sőt a csintalan naplopók, a bogarak is zümmögnek repülés közben. Olyan szép ez a koncert, hogy megérdemelte volna a beletdíjat... Az egész világ

⁴² Minche — délutáni ima.

megelevenedett és vig arcot öltött; igazi öröm, gyönyörűség hallgatózni, nézegetni és az édes illatokat mindenfelől beszívni.

„Reb Alter, milyen jó itt! Milyen gyönyörű! Valami megragadja az ember szívét, valami az ember lelkéhez szól: Isten világa olyan szép, Isten világa él! Ugy vonzza az embert, hogy kedve volna kezestől-lábastól belevetni magát...“

„Reb Mendele, beh!... Reb Mendele hallgas!“ Mondja Alter elégedetten arccal! Inkább imádkozzuk el a minchet. Ne feledkezzünk meg eközben arról, hogy az anejnut⁴³ is elmondjuk... Felhuzom a harisnyámat, övemet erősen megkötöm és csengő, elégedett hangon imádkozni kezdek. Reb Alter is — sokáig éljen, — basszus hangon rákezd az imára és így dicsérik az Urat, mialatt minden növény, a mezők füvei, az erdők állatai és madarai dicshimnusz zengenek a Világ Teremtőjének. Mindjárt a kezdetén, amikor a fűszerboltot kirakta: „Chlebno, a sátán sara“ — „vehalvejno“ — és tiszta tömjén, — „vehacipejren“ — sáfrány, szegfűszeg, gyömbér. Alter a szekekből előhozta a szekerek fűszerét, — egy kis edény kocsikegőcsöt. Nagyon hamar végzett az imájával és én még csak a közepén tartottam, amikor ő már a kerekeket kente.

„Ne nyujtsa olyan hosszúra, Reb Mendele, fogja rövidebbre!“ — siettet Alter. — „Kenje csak meg a szekereit, én majd ezalatt a lovak után nézek; ideje már, hogy tovább menjünk. Estig még jó darab utat tehetünk meg!“

⁴³ Anejnu — „Hallgass meg bennünket“ ima, melyet böjtnapokon mondanak.

(Folyt. köv.)

(Cluj Kolozsvár) munkatársától...
S jnos, a...
mint hogy a...
tárt anyagból...
megállapítása...
szerüleg felső...
telmann bünt...
hogy a véde...
a maga bizony...
felvonultatni...
állithatta a...
rosszakaró...
marad a Mi...
pozitiv rész...
Mittelmann...
az a tanúk...
Dávid elabo...
azt a „szalm...
véletlen foly...
legfőbb szere...
bérésgyerek...
állapítások...
juk igazolni...
rült a pénz...
ahol a pénz...
Ö zintén...
gyun nehez...
után lépésrő...
mi történt...
perostól kezd...
be Kiss Ant

A bírói i...

igazolva, a...
mában talált...
járól egy G...
Antelek istá...
letergetett...
kell ott tiszt...
jelentékelem...
azonban nag...
bírói ítéltre...
szottak tere...
jék, különö...
dolát képe...
bírói ítélet...
hogy Mittel...
hocsis, mint...
szalma abtan...
volt. Ennek...
különösebb...
his oriar...
széna helyet...
ami érhe...
ható meg...
szalmával k...
latok alá.

Leszögeze...
jában nem s...
rűlméay a t

De hadd...
ilyen külön...
elesseben...
is, de mégis...
tudat kusz...
mann bünt...
nyitaka...
minden önt...
látszólag...
igen jelentő

A törvény...
Todor Kohn...
omagoiva...
Ugy a pé...
apja a törv...
jegyzőkönyv...
szerepeltetik...
a „Csrpa“ s

Mittelmann József ártatlanságáért

Kohn Dávid véres pénze

Az elrablott pénz utjának rejtélye. Hová lett a hiányzó harmincezer lej? Nem Mittelmann rejtette el a szénába a pénzt

(Cluj Kolozsvár, október 29. Az Uj Kelet munkatársától.) A Mittelmann-bűnügy fatálisán összevágó rejtélyeknek a szövevénye. Nem csoda, ha a bírói ítélet a maga „jogerőssé vált hipotéziseinek” felépítésében néha elvesztli a fonalat, vagy figyelmen kívül hagy olyan körülményeket, amelyek igen lényegesek a bűnügyben.

Síjnos, a bíróság már nem felelt egyebet, mint hogy a nyomozó, a vád és védelem elébe tárt anyagából kihámozza a maga felfogásának, megállapításainak indokait. A vád természetesen felsorakoztatott mindent, amivel Mittelmann bűnösségét igazolni kívánta, anélkül, hogy a védelem megfelelő eréllyel tudta volna a maga bizonyításait és a maga érveit elvonnatolni. Ha a bárddal szemben fel is állhatta a maga tételeit: a bárdot Mittelmann rosszkedvű lopták ki, teljesen válasz nélkül maradt a Mittelmann-ügynek az a tényleges, pozitív része, amely közvetlenül kapcsolódik Mittelmann személyéhez. És ez a bíróságnak az a tanúkkal igazolt megállapítása, hogy Kohn Dávid elrabolt pénzt Mittelmann magához vette, azt a „szalmába” eldugta és így azután különös véletlen folytán — mert a véletlen a bűnügy legfőbb szereplője — a pénz Todor Oltean nevű béresgyerek birtokába jutott. A bírósági megállapításokkal szemben az alábbiakban be fogjuk igazolni, hogy nem Mittelmann utján került a pénz Kiss Antalék koronkai istállójába, ahol a pénzt megtalálták.

Özönben be kell vallanunk, hogy ez nagyon nehéz feladat volt, mert hiszen két év után lépésről-lépésre meg kellett állapítanunk mi történt Mittelmann szájával a gyilkosság perentól kezdve, miképpen került az Koronkán be Kiss Antalék istállójába.

Széná e, vagy szalma

A bírói ítélet szerint és ezt tanúkkal lájja igazolva, a Kohn Dávid pénzt abban a szalmában találta meg, amelyet Mittelmann szájáról egy Gáspár János nevű fia aember Kiss Antalék istállójába és az állatok alá a omnak leteregetett. Mindenekelőtt egy olyan kérdést kell itt tisztáznunk, amely talán első pillanattól jelentéktelennek és trivizottak látszik, amely azonban nagyon jellemző fényt vet magára a bírói ítéletre is. Állatok alá valóban szalmát szórtak teregetni. A szénát azonban enni adták, különösen akkor, amikor egy más tulajdonát képező állatok ellátásáról van szó. A bírói ítélet hosszú fejezeteken át megállapítja, hogy Mittelmann szájába úgy Nagy József béres, mint maga Mittelmann csak szénát tett, szalma shtan csak mint egy üőpárna töltelék volt. Ennek, d-cára hirtelen fordulattal, minden különösebb magyarázat nélkül, amikor a pénz h's orral van szó, Mittelmann szájában a széná helyett szalma szerepel, „fan helyett pale”. Ami érthető is, mert hiszen csak így magyarázható meg, hogy a Mittelmann szájában lévő szalmát került Kohn Dávid pénze az állatok alá.

Leszögezem tehát, hogy Mittelmann szájában nem szalma, hanem széná volt. Ez a körülmény a továbbiakban még igen fontos lesz.

Rongy, kapca, zsebkeendő

De hadd mutassunk itten rá egy másik ilyen különös differenciára, amely talán még részletesebben mutat rá, különösen a táblai ítélet felmagására. Jelentéktelennek látszó dolog ez is, de mégis kes rü bizonyítéka annak az öntudat küszöbe alatti logikának, amellyel Mittelmann bűnösséget kimondották. Keserü bizonyítéka annak, hogy észrevétlenül és talán minden öntudatoság nélkül miképpen lesznek látszólag kis dolgoknak egyéni beállításából igen jelentős terhelő motívumok.

A törvényszék megállapítása szerint Oltean Todor Kohn Dávid pénzt egy rongyba összehajtogatva találta meg („o carpa stransa gheu”). Ugy a pénzt megtaláló Oltean, mint édesapja a törvényszéki ítélet szerint, de amit a jegyzőkönyvben is megállapítottuk, ezt a szót szerepeltetik „carpa”. Nyomozásunk során nem a „carpa” szó szerepel, hanem ennek kevésbé

irodalmi formája, „obdala”, rongy helyett tehát kapca.

Az első pillanatban is szeget üthet bárki-nek a fejébe: miképpen lehetséges az, hogy akár Kohn Dávid, akár pedig Mittelmann a pénzt egy piszkos rongyba, vagy plane kapcba tartotta volna. Hisz mind a ketten igen rendes, középmezőbeli falusi emberek, akik kapcarongyokat zsebukban nem igen hordának, még kevésbé tartanak benne pénzt.

Ez minden jóhiszemű ember előtt kissé különös és megmagyarázhatatlan körülménynek tetszik. Ezt, — azonban csak öntudatlanul, megéreztte a táblai ítélet szövegező bírója is, valahogyan titkos, „Hemmung” lehetett ez ítéletének

Hová lett a hiányzó pénz?

Van ezenkívül a két érdekes indikáció felül is egy olyan momentum, amely ugyancsak jellemzője az ítéletnek és amelyet a bíróság vagy teljesen figyelmen kívül hagyott, vagy pedig, hogy úgy mondjam, csak „balkézről” intézett el. A bíróság megállapította minden kétséget kizárólag, hogy Kohn Dávidnál 50 000 lej volt. Megállapította azt is, hogy Mittelmann tudott Kohn Dávid pénzéről. Megállapította továbbá a bíróság, hogy Oltean Todor „20 000 leinél többet talált” meg az istállóban. Mar itt megjegyezhetjük, hogy az öreg Oltean precíz számot tud adni a megtalált pénzről, ami természetesen is. Ezerint 5 drb. ezres volt és 30 drb. 500 lejes. Az 500 lej-sek közül kettő véres volt. Ezek szerint tehát az Oltean-gyerek 20 000 lejt talált meg a szalmában, az alom alatt. Hová lett a többi 30 000 lej? mert hiszen nem lehet feltételezni azt, hogy Mittelmann, aki ötvenezer lejt rabolt, csak 20 000 lejt dug el a szénába és nem az egész harmincezeret. Hová lett a többi 30 000 lei? Annál különösebb és izgatottabb ez a kérdés, mert hiszen hivatalos jegyzőkönyvek szerint a nyárád szeredai eső dörömlaster átkutatta Mittelmann t, „perchisitie reglementare” t tartott, azonban a szénában, illetve a szánban sem pénzt, sem vérvnyomot nem talált, de nem talált máshol Mittelmannnál sem, sőt nem talált Mittelmannék vajait outho ában sem amelyet ker-sztüti kesul kutatót, úgy, hogy még a szemencében is megnézte. És itt megint egy kis bírósági ellentmondásra nyússunk rá. Bírói megállapítás szerint Mittelmann eldughatta a szénában a pénzt, azért természetesen, hogy esetleges azonnali motozásnál, tekintettel arra, hogy azonnal jelentkezett a csendőrségnek, meg ne találják. Amikor ezt a táblai ítélet megállapítja, azonban felteszi két sorral lejjebb a kérdést: Há ha Kohn dugta el? Ezt azután mindjárt meg is cáfolja szszal, hogy miután a szánval tovább mentek — amint azt Manole Constantín káplár bizonyítja, fel is borultak. Elméri tehát azt, hogy a szán felborult és így hieshetett a pénz.

A hihetetlen félbizonyítékok

A törvényszéki ítélet egyetlenegy kis részletében igyekszik megfelelni arra, hogy hová lett a többi pénz. És itt megint rá kell mutatnunk arra, hogy a bírói ítélet terhelőnek veszi minden fellevét, amely Mittelmann bűnösségére vonatkozik. kik pcsolja azonban azt, ami ugyanazzal a jogcímmel, sőt ugyanazzal az érveléssel menti. A törvényszéki ítélet ugyanis arra vonatkozik, hogy a többi pénz hová lett, azt válaszolja, hogy ennek nincsen fontossága, mert hiszen

„Mittelmann hétfőn és kedden, tehát két napon át teljesen szabad volt, azt csinálhatta, amit akart, sőt meglátogatta az édesanyja és a nagybátyja is.”

Más szóval ez azt jelenti, hogy Mittelmann egyszerűen „megfelelő idővel rendelkezett, hogy a talált pénzt eldugja, vagy másnak átadja, vagy pedig biztos helyre elrejtse.” Más szóval jelent egy olyan vádat még Mittelmann édesanyja és nagybátyja ellen, amelyet semmi, de semmi nem indokol és amelynek a bírói ítéletben való fellevése valóban nagyon szomorú fényt vet az ítélet mentalitására akkor, amikor a legminimálisabb alapja sincs ilyen rejtett vádnak! De van egy más szomorúan jellemző jelentősége is.

kiformálásában, mert egyszerűen átváltoztatta magában a kapca, illetve a rongy fogalmát.

A táblai ítéletben minden átmenet nélkül a következő mondatrészt találjuk: „o carpa murdara ca o batista (maframuta) netativa”, tehát rongy, amely olyan, mint egy be nem szegelt zsebkeendő”. Megállapítom azt, hogy semmiféle tárgyi alap nem volt és nem lehetett arra, hogy a rongyot, mint egy be nem szegelt zsebkeendőt tüntesse fel az ítélet. Sokkal inkább ezt a rongyot, mint közönséges kapcának tűntethette volna fel. Viszont akkor eszik Mittelmann bűnössége melletti bizonyításnak egyik lehetősége, bár így is igen kétséges, hogy akár Kohn, akár Mittelmann be nem szegett zsebkeendőket viseltek volna.

Az a tény azonban, hogy a pénzt valóban kapcarongyban találták meg, feltétlenül bizonyít amellelt, hogy nem Mittelmann rabolta el Kohn Dávid pénzt, amely eredetileg kapcarongyba békötve nem lehetett, hanem egy fekete bőrtáskában volt.

Bíró urak! Ha Mittelmann „két napig szabad volt, ha azt csinálhatta, amit akart”, ha édesanyja és nagybátyja meglátogatta, akkor azt a 30 000 lejt felül, amelyet így elrejtett, épügy elrejtette volna a többi 20 ezret is. Amikor tehát felállították a tételt, minden alap és jogosság nélkül, hogy Mittelmann a többi 30 000 lejt elrejtette, megcáfolták sajátmaguk fellevét is, amikor azt állították, hogy Mittelmann a 20 000 lejt a szájában eldugta és otthagya.

De a mindenáron való bizonyítéknak-rás még tovább ment. Meg kívánta állapítani azt, hogy Mittelmann utasítására hozták át a grófi udvarból a szánt és a lovat Kiss Antalék portájára, természetesen a bírói ítélet szerint azzal az érveléssel, hogy itt Mittelmannnak a szemé előtt legyen a kosokban a szalma, a szalmában a pénz. Ha viszont szemé előtt volt így a szán, akkor természetesen módja volt a 20 000 lejt is kivenni és epügy elrejenl, mint tette — legalább a bírói ítélet felfogása szerint — a többi 30 000 lejjel.

De nem igaz az, hogy Mittelmann utasítására hozták át a szánt, pedig ha igaz volna, ez sem jelentene semmit, hiszen természetesen, hogy minden gazda ott szereti tudni a szántját, szekerét és főképpen a lovat, ahol maga is van, ahol gondját viselheti.

Ki hozta át a szánt?

De ha már a bíróság ezt is bizonyítéknak veszi, hadd cáfoljuk ridegen és keményen meg ezt.

Nem igaz az, hogy Mittelmann adott volna utasítást a szán áthozatására. A tanuvalomások szerint a községi bíró és ő.v. Kiss Antalné rendelkezése volt ez.

A vallomások ebben a tekintetben, tekintettel arra, hogy idő mult el, ellentmondóak. A községi bíró úgy emlékezik, hogy még az éj folyamán ők maguk vitték át. Mittelmann fogta a szán rudját, ők pedig a cse döröskel együtt tolták. Kiss Antalék úgy tudják, hogy reggel ők adták utasítást Olteannak, hogy hozza át a szánt és a lovat. Oltean úgy tudja, hogy ő.v. Kiss Antalné mondotta, hogy hozza át a szánt és a lovat.

Egyetlenegy tanu vallotta a bírósági tárgyalás során, hogy Mittelmann utasítására hozta át a szánt és a lovat és ez Gáspár János cigánygyerek, az, akinek a pénz cdakerülékében sokkal nagyobb szerepe van, mint ezt a bíróság gondolja.

A ló enni akar

A bíróság a maga „fara indojala” fellevétől másholnben is erre a Gáspár János vallomására alapítja. És így állapítja meg, hogy Gáspár János kivette a szánból a szalmát és azt az állatok alá szórta.

De hadd vessük fel az egész egyszerű, természetes kérdést, mit evett Mittelmann lóva? Ez a látszólag jelentéktelen kérdés az egész ügynek a kulcsa.

Amikor ugyanis áthozták Mittelmann szánját és lovat, Mittelmannnak természetes gondja volt az, hogy a lóva enni kapjon és mivel ő maga nagyon törődött, szinte apstikususan levert volt az éjszakai izgalmak folytán, megkéri az Oltean bérest, hogy

vegye le a szénát a szánról és adja a lovának enni. Oltean az, aki a szánról leveszi a

szénát — egy önyl volt — és azt beteszi a jászolba, Miuelmann lova elé.

Ha tehát Mittemann elrejtette volna a szénába a pénzt, akkor ő maga talál módot, mint ahogy a bíróság a 30 000 lejről megállapítja, hogy kivegye a 20 000 lejt és nem fog ő saját maga utasítást adni, hogy a szénát adják oda a lovának és így a pénzt feltétlenül találja más meg. Még tovább, ha viszont a szénával került volna be az istállóba a pénz, akkor természetesen, hogy ezt a jászolban találják meg, ahova a szénát Oltean betette.

Oltean a pénzt azonban nem a jászolban találta meg, hanem egészen másutt, az istállóban éppen ellenkező részében, akkor, amikor az almot megforgatta. A pénz tehát az almán alatt volt elrejtve. Valaki ott elrejtette. Hogy nem Mittemann bizonyítja maga a pénz elrejtésének a helye, továbbá az a körülmény, hogy Mittemann egyáltalán nem volt benn az

istállóban

Allítom tehát ezek után most már teljes bizonyossággal, hogy a Kiss Antalék istállójába mos rejtette el, vagy másnak a révén került a pénz. Eről Olteanon kívül egyetlen egy ember tud számot adni és ez Oltean bére-ársa, a pénzügy bírósági koronatanúja, Gáspár János, a „purdé”, a cigánygyerek.

A bíróság nagy fontosságot tulajdonított annak a megállapításának, hogy Oltean Todor a gyilkosság éjszakáját otthon töltötte. Mi viszont, ugyan abból az okból, hasonló nagy fontosságot tulajdonítottunk annak, hogy a gyilkosság északját Gáspár János nem töltötte otthon és allit bizonyítani nem tud. A további következtetésekre itt rá nem térünk, ez már tulmegy a mi feladatunkon.

Igy tehát szerteomlik a pénz körül font bizonyítás is. Erről különben holnapi számunkban lesz szó. Székely Béla

Guza lakásán tartóztatták le idősebb Zelea Codreanut

Zadic tábornok a szenátusi merénylettel hasonlítja össze a jasi drámát. A letartóztatottak a közönséges bűnösöket megillető elbánásban részesülnek

(Bucuresti-Bukarest, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megirtuk már tegnap, hogy a jasi ügyészség rendelkezése letartóztatták az idősebb Zelea Codreanut, aki fia merényletének tiszteletére Románban fascista győzelmi bankettet rendezett. A letartóztatás részleteiről szóló jasi jelentéseinket itt adjuk:

A jasi ügyészség hétfőn reggel bizalmas uton arról értesítették, hogy idősebb Zelea Codreanu Jasiba érkezett. Az ügyészség a hír vétele után azonnal utasította a rendőrséget és a sziguranót, hogy a merénylő epjat tartóztassák le.

Panaszesu szigurancafnő házatát tartott Guza professzor lakásán, ahol rátalált Zelea Codreanura. A szigurancafnők Codreanut a vizsgálóbíró elé kísérte, aki kihirdete eötte az előzetes letartóztatásról szóló végzést. Codreanu romani magatartásáról a jasi ügyészség távirati uton értesült. Amikor ugyanis Zelea Codreanu Branea és Manea ügyvédekkel, valamint a romani fascistaik törzsarának többi tagjával a „Modern” étteremben fiának merényletét ünnepelte, benyitott a terembe Damiresou romani rendőrfőnök. Codreanu egy pohár pezsgőre invitálta a rendőrfőnököt, aki azonban visszautasította a meghívást és táviratilag tett jelentést a jasi ügyészségnek.

Amikor a jasi vizsgálóbíró megkérdezte az idősebb Zelea Codreanut, mi a véleménye a merényletről, Codreanu így felelt?

— Nagyon rosszul esik nekem, hogy éppen Cornélra hárult a merénylet feladata.

Elnapolták a Condescu-pör tárgyalását

Lényegtelen vallomásokot tesznek a kihallgatott tanu

(Cluj-Kolozsvár, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt a Condescu-ügyben a kolozsvári törvényszék folytatta a tanuibilgatést. Elsőnek Lengyel János írodafőnököt hallgatták ki, aki Condescu hivatali ténykedéséről tett vallomást. Utána a fűtházi tanonciskola több növendékét hallgatták ki, akik megerősítették, hogy Condescu a tanonciskola felszerelésére többször vásárolt anyagot. Ma délelőtt a tárgyalás szenzációjá Hosszu János dr.-nak, a CFR kolozsvári üzletvezetőjének kihallgatása volt. Dr. Hosszu vallomásában elmondotta, hogy Condescu ténykedését nem volt módjában ellenőrizni, ez alantassinak lett volna kötelessége. Előtte is érthetetlen, hogy a szenális szélhámos hogyan tudta ily hosszú ideig sikkasztásait elpalástolni.

Dr. Hosszu után dr. Stan helyettesületvezetőt hallgatták ki. Stan dr. az ügyész kérdéseire elmondja, hogy a visszaélésekről az aláíró hivatalnokok közül elsősorban a lista elkészítőjét, tehát Condescut terheli a felelősség az esetleges visszaélésekért.

A következő tanu Pál István vasuti főfelügyelő. Pál István elmondja, hogy egy alkalommal jelen volt, amikor Condescu hivataloktársától néhány elszámolt bérlistát kért ki. Condescu társával románul beszélt és így ő, aki csak törve beszél a román nyelvet, nem értette teljesen, hogy miről volt szó közöttük, csak arra emlékszik határozottan, hogy hivatalnoktársa tanúnak hívta és előtte adta át Condescunak a kért iratcsomót. Arra, hogy

Hétfőn délben Guza professzor felkereste a főügyészt, akit arra kért, hogy a letartóztatott gyanúsítottakat, valamint a fővádoltat rész-sítsék különleges elbánásban. A főügyész a kérésre kijelentette, hogy ebben az ügyben a fogház vezérigazgatója hivatott dönteni. Cernat Constantin börtönügyi vezérigazgató tegnap Jasiba érkezett és úgy intézkedett, hogy a letartóztatottakat a közönséges bűnösöket megillető elbánásban rész-sítsék.

Ujabb jasi jelentés szerint a jasi nyomozás arra irányul, vajjon Codreanunak voltak e büntései. A letartóztatott diákok és Codreanu atyja tagadják, hogy előzetesen tudtak volna a tettről. Nehányat közülük szabadon is bocsátották, viszont másokat letartóztattak, akiket a gyilkosság után megjelent manifesztum megszerkesztésével és terjesztésével vádolnak. Egyes lapok híreivel ellentétben Jasiban teljes a nyugalom és a hatóságok nem kaptak semmiféle rendelkezést az ostromállapot megszigorítására. A rendet katonai patrollal tartják fenn.

Zadic tábornok, a IV. hadtest parancsnoka tegnap látogatást tett Marzesou igazságügyi miniszternél és mélyszéges felháborodás hangján tett neki jelentést a merénylet részleteiről. Zadic tábornok Zelea Codreanu tettét Max Goldstein szenátusi büncselekményével hasonlította össze és kifejtette, hogy ezek a merényletek a Dnyeszter-tuli akciók segítségével szolgálnak, amelyeknek az a célja, hogy Romániában anarchiát teremtsenek.

miután Condescun az iratokat visszaszállította, hiányzott-e közülük valami, vagy sem, nem tud vallomást tenni, mert nem tudja, hogy hány ívet tartalmazott az átadott iratcsomó és azt sem tudja, hogy abból mennyi került vissza. Pál István, vallomásában kijelenti, hogy abban semmi szabálytalanság sincs, ha valamelyik tönök az általa aláirt fizetési listákat, mielőtt azokat a bukaresti igazgatósághoz felterjesztik, áttanulmányozás végett kikéri.

Felszeghi Iona CFR tisztviselő a Condescufé fizetésekről keveset tud. Condescu, aki a tanuval azt igyekszik bizonyítani, hogy Teodorescu főnöktől felhatalmazása volt az összes beértező ak-tákat tönöké nevében szignálni, kérdést intéz a tanuhoz:

— Hány esetben fordult elő, hogy amikor a főnök ur nem volt odahaza és ak-tákat hozott aláírás végett, hogy ne kelljen napokig várni, ön ir-tam alá és a főnök ur mikor visszaérkezett, az aláírást jóváhagyta?

A tanu a feltett kérdésre kijelenti, hogy ilyen esetekre nem emlékszik. Egy alkalommal egy sürgős táviratot a főnök távollétében Condescu irt alá, de hogy erre volt-e felhatalmazása, vagy sem, azt nem tudja.

Chirila Károly, a CFR. üzletvezetősi titkára elmondja, hogy miután Condescunak a tanonciskola vezetésénél nem voltak megelégedve, ő vette át Condescutól az iskola vezetését. Condescu az átadásánál minden ak-tát átadott, kivéve néhány bír-

listát, amit visszatartott, hogy még nem készült el velük teljesen, de néhány nap múlva azt is át fogja adni. Chirila titkár majdnem hat hónapig várt a bérlistára 3 miután ezeket nem kapta meg, az esetről jelentést tett az osztályfőnöknel.

Chirila titkár kihallgatása után Tósa Péter írodaszolgát hallgatták ki, aki azt a körülményt igyekezett bizonyítani, hogy az ő tudta nélkül sem Condescu, sem más idegen a hivatalos órában kívül nem m-hetett be az irodába, mert a kulcsok rendszeren ő nála, vagy az üzletvezetősi portánál voltak.

Tósa Péter jelentéktelen vallomása után a bíróság néhány perces tanácskozást tart, majd Sutzo elnök kibírdeti, hogy a tárgyalás további folytatását kedden reggel nyolc órára halasztotta el, amikor kezdetét veszi a többi tanu kihallgatása és a vád- és védbeszéd megkötése.

Harc gróf Tisza Kálmán 3000 holdas birtoka körül

Egy magyar és két román község. Uj korszak a földreform végrehajtásánál

(Cluj-Kolozsvár, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tisza István öccsének, gróf Tisza Kálmának a Nagyszalonta mellett fekvő Csegöd-pusztán van egy 3000 katasztrális hold nagyságu birtoka. Ez a birtok a régi Magyarország is a legkötönyebb mintsgazdaságok közé tartozott, a belterjes gazdákat alapcső vezéssel iparvagyannal mezdították elő és a Csegöd-pusztán alkalmazták először az agrár-technika legújabb vívmányait. Az agrárbizottság a földreform-törvénynek megfelelően mezőgazdaságnak osztályozta a Tisza-birtokot és megkímélte a kiszajtatástól.

A Csegöd pusztá közelében levő Erdőgyarak község színmagyar lakossága sérelmesnek találta az agrárbizottság határozatát és bejelent-vén igényjogosultságát, felebbezést nyújtott be a szalontai, majd a vármegyei agronómushoz. A felebbezéseket hosszas tárgyalások után elutasították, azonban Erdőgyarak nem nyugodott és a lakosság elhatározta, hogy a vitás igénylési ügyet a végősig viszi.

A csegödi birtokot évtizedek óta Szudrics és Felsőpeny mincselen, földnélküli román paraszjai munkálják meg. Mikor gróf Tisza Kálmán látta, hogy a gyarai lakosságnak a birtokelosztás érdekében indított harca véte-lyessé válhat, felhívta magához a két román falu vezetőit és kijelentette előttük, hogy hajlandó birtokának egy részét hosszabb időre haszonbérbe adni nekik. A megegyezés természetesen hamisnak lérejtött. A szerződés értel-mében gróf Tisza 800 hold földet 10 évre bér nélkül átenged Felsőpegy és Szudrics lakossá-gának — abban az esetben, ha a haszonbérlet megegyezés a priori és véglegesen mentesíti a felosztás elől a csegödi birtokot. A 800 hold földre az igacrot a gróf, míg a kétkezi munkát a bérlők szolgáltatják. A termelt magok-nak felerésze a bérbeadót illeti.

A szerződést gróf Tisza Kálmán felterjesz-tette a vármegyei agronómushoz, amely azt dön-tés végett a földmiveltésügyi miniszterhez jut-tatta. A miniszter a furcsa megállapodást jóvá-hagyta.

A miniszteri jóváhagyás elvi szempontból rendkívül fontos, mert új rendszert jelent a földkiajátítási törvény végrehajtási utasításá-nak alkalmazásában. A liberális kormány szem-elállhatóság orvosolni igyekszik a sérelmeket. Ezt bizonyítja Copai-nu földmiveltésügyi állam-titkár legutóbbi erdélyi utja is, amelyet nyilvánvalólag ezzel a céllal tett meg, hogy felülvizsgálja a kiajátítási határozatokat. Erdély egyikéknél, hogy az államtitkár kiközlihalga-táson fogadta Gyarak földléttségét és hááro-zottan elutasította őket igényjogosultsági kéré-sükkel.

Kivezgették a szabadkai asszonygyilkost. Szabadkáról jelentik: Rézletesen megírta az Uj Kelet azt a szenzációs bűntudatos asszonygyilkossá-got, amelyet Tóth Imre zentai paraszlegény kö-vetett el. A szabadkai törvényszék határozati aláírta itálta el a gyilkost és a halálítéletet tegnap reggel 7 órákor hajtották végre a szabadkai tör-vényszék épületének udvarán. Az utolsó órákat nyugodtan töltötte Tóth a csalomházban, ahol edesanyja és nővére látogatták meg. A kivégzés-nél mind a két áldozat férje is jelen volt.

* Fordításokat és kérvényeket a hatóságokhoz román nyelven olesón vállal Imperial-iroda, Minorita-utca.

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Fiszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lel, negyedévre 249 lel, félévre 430 lel, egész évre 850 lel.

Hollandiai levelek

A nyugalom, a béke és a polgári jómod országában

Dr. Markus Krámer, az Uj Kelet osztróviti munkatársa és a bukovinai zsidó mozgalom egyik kiváló képviselője mostanában Hollandiában tartózkodik. Nagy megfigyeléssel irat, lapoknak szánt levele szélesebb körök érdeklődésére tarthatnak számot.

Scheweningen, október vége. Itt ülök a tengerbe egy kilométerre benyúló terraszonon. Köröszerül a tenger morajlik, a tóval hízantján eltűnő medve hajók, oldalt az elárp elenedett fűdő. Milyen régen volt, hogy elhagytam Bukovint! Pedig mindössze néhány nap múlt el szótá, hogy a bukareni éjjeli gyors négy órai késése miatt böz szankcionáltam. Visszagondoltam a német és holland határellenőzésekre, ahol meg sem vizsgálták a máhámát és rá gondoltam a romániai vámvizsgálatra, ahol némelyeket ingre vettek, de azután is csempésznek tartják az ártatlan utast. A békeországa ez. Igazi, nek z valutája ország, ahol a tízcentes ezüstpól van. De nagyon kell vigyázni az átázámlolásnál, mert akkor megeshet, hogy egy etéd kétszáz lejbe kerül. Gondolatsim Berlinbe kelandónak, ahol átutazásom or egy zegrábi zsidó által feltalált és egy prágai zsidó által megkonstruált léghajó tetre meg korszakalkotó utját az Óceán túlsó félre. Idegenek számára legdrágább város Berlin, ahol huszonöt márkán alul (1200 lej) alig lehet kijönni naponta. E drága pénzem az ember megelégedésen konstátálja, hogy Németország a konsolidáció legjobb utján van. A gyárak kéményei füstölnek, nagy mozgalom és igyekvés minden vonalon. Bár a politikában jobb és baloldali bolsevisiek egymást féltetik, az új választásoktól még a szélső hamposkeresztések is a mérsékelt baloldali győzelmet hiszik. Mert valóban ez fejező ki az ország mai képét és hangulatát. A kommunisták ereje is megfogható. Ma már minden aktivisták a fiatalág szociális szellemben való nevelése. Feltűnt Berlinben, hogy az utazási irodákban nagyon sűrűn kérnek jegyet Moszkvába. A németek és oroszok között ma már rendes kereskedelmi kapcsolatok álltan és ez a viszony minden vonatkozásban érezhető.

Megyegem az ózabe ködött Berlin és elutazom Németalföld felé. A határon, mint békében, bajon a kocsiba Beuthim állomással a holland kálaus, elhozza a pénjegyet, megkérzőni a tíz centet, amit farsadégsért kap, a vámvizsgáló megkérdi nem viszel-e valami elvámolni valót, több határelljárás nincs ellened. A vonat siet tova és Deventre, Apeldoorn állomások elbágyása után a két sínpáru pályára jut Haga és Amsterdam felé. A vonat minden osztálya, a harmadik éppen úgy, mint az első, tisztá és gondozott, nincs ellenőrzés, egyszerűen be a kálaus, megnézi a jegyet, udvariasan köszön, tovább megy és amikor visszatér, rágyújt pipájára és előveszi az ujságot. Az arcán, a mozulatán látni, hogy hivatalos személy, de olyan, aki nem adja az urat, egynek tudja magát az utasokkal, akik szívesen elbeszélgetnek vele. Meglátja rajta, hogy jól fizetett alkalmazott, aki nincs rázorolva a bakizára.

Végteleznek látszó megművelt területek húzódnak el, egészen különös módon öntözik a talajt cseptomákkal. A zöldség és egyéb vetemény még mindig hint hever a szabadban, foltes tehensék legelnek, hátukon pokróccal. Azt hiszem, otthon minálunk nem minden ember tud védekezni egy a hideg ellen, mint ahogy itt védik meg a jószágot.

A falvak villanygyedeknek is beillenek. Tiszta, rendezettek, jómodot árulnak el. Minden falu végén futball-pálya. A játékosok fából való cipőben ütik a sportot. A vasutak mentén sok gyárüzem húzódik végig, de kevés fűttel, ami arra vall, hogy az üzemeket villanyerőre szerelték át. Nagyon megcsodáltam a gyönyörű lovakat, amelyek erőteljesek, mint a mecklenburgi faj, de valamivel kevesebb és talán frissebbek. A paraszt, aki az eke elé fogott ló mellett bandukol, megelégedett a jómod meglátásuk arcán és viselkedésén. A nép szabadságszeretetére vall, hogy vallásában sem engedi megkötöni magát. Számos vallási szekta tesz erről tanúbizonyságot. Minden

Németországba szökött a budapesti francia követség bombamerénylője

Szabadlára helyezték, hogy egyetemi tanulmányait tovább végezhesse. A magyar hatóságok táviratilag kéri kiadatását

(Budapest, október 29. Az Uj Kelet tudósító-ától) Részletesen foglalkozott annakidején az Uj Kelet azzal a bombamerénylővel, amelyet a francia követség Raviczky-utcai palotája el-lel követtek el. Az akkor megejett nyomozás során megállapította a budapesti rendőrség, hogy azt a bombamerénylőt ismert Márffy Géza felbujtására Kis Ferenc, az ébredő egyesület egyik tagja követte el. A bombamerénylőt annál inkább nagy szenzáció: kellet, mert abban az időben történt, amikor Bethlen külföldi kölcsön felvételét céljából külföldön tartott tárgyalásokat. Az ébredők ezzel a bombamerénylővel akarták meggyújtani Bethlen eredményes külföldi tárgyalásait és ezáltal akarták bebizonyítani, hogy Magyarországon nincsen meg a szabványos jogrend.

Kis Ferencet a bombamerénylőből kifolyólag a budapesti rendőrség letartóztatta, mert kihallgatása során bevállotta, hogy a bomba-

szekciónak megvan a maga temploma. A közbiztonsági állapotokat pedig misem jellemzi jobban, mint az, hogy a városok közelében lévő nyaralók butorai és holmija szabadon állanak kint a kertben. Bárki könnyen elvihetné hiszen most már teljesen cinépleletett ez a városrész.

Hollandiában nem politizálnak az emberek. Mindenki tiszteltérül beszél, vagy általánosabb témákról és ezek között elsősorban arról, hogy a mezőgazdaságot hogy lehetne még intenzívebbé tenni. A kereskedelem itt nem üzérkedés, hanem becsület: és nem is könnyű munka, amelyet megbecsülnek. A nép vallásos, de nem klerikális. Minden nap imádkozik, amely leginkább zsoltárok elrecitálásából áll.

A nép város tünedező golyója idevetíti hozzá a sugarait. A szél megberzongat, este lesz, nyugovóra térnek. Legelősebb Amsterdamról írok, a kilencven szigettől álló városról, amelyet háromszázötz híd köt össze.

— A trónörökös kolozsvári látogatása. Károly trónörökös kedden délelőtt Kolozsvárra érkezett. A katonai és polgári hatóságok részéről Petala tábornok hadseregfelügyelő, Biau sziguranca vezérfelügyelő, Gita rendőrprefektus, Viad szigurancafőnök, Manteau Livius rendőrszervezőtök fogadták. A trónörökös a délelőtt folyamán a szamosfalvi repülőterre gépkocizott, ahol megzemlélte az ottani repülőklubot. Délben a New York éttermében ebédel, este pedig a Bánffy palotában lévő tiszakaszinóban vacsorázott. A vacsorán Petala tábornok és a repülőklubok is résztvettek. A trónörökös még az est folyamán továbbutazott.

— November negyedikére napolták el a pénzhamisítók bünpörének tárgyalását. A Fenyvesi tele pénzhamisítási ügyben a tanúkihallgatások tegnap este nyolc órakor fejeződtek be. Az ügyészség még nagy bánfihunyadi parasztagza kihallgatását kérte akiknek vallomása döntő bizonyítékokat szolgált a tárgyalás folyamán kononul tagadó Parazka testvérek ellen. A négy bánfihunyadi tanu nem jelent meg a tárgyaláson és ezért kérte az ügyész hogy a bíróság napolja el a főtárgyalást. A törvényes rövid tanácskozás után este 8 órakor a tárgyalás folytatását november 4-re tűzte ki. A november 4-i tárgyaláson a vád négy bánfihunyadi tanuját hallgatják ki, majd a vád és védebeszéd-kre kerül a sor.

— Hartmann Ferenc meghalt. A régi erdélyi zsidóság egyik országszerte ismert és becsült vezető embere költözött el ma hajnalban az elők sorából Hartmann Ferenc nyugalomba vonult ügyvéd tiszteletbeli főrabbi, kilencvenkétéves korában hosszas szenvedés után meghalt. Hartmann Ferenc egyike volt azoknak, akik már évtizedekkel ezelőtt a zsidó megújulást küzdöttek. Hires hebraista volt, aki már a Chevé Cion mozgalom idején az élő háber nyelvért küzdött. Hatalmas talmdiszikus tudása miatt nagy tekintélynek örvendett és az erdélyi zsidó közéletben jelentős szerepet vitt. Ő alapította a dési zsidó iskolát és a multban, míg ereje engedte, sokat harcolt nemcsak a dési, de az egész erdélyi zsidóságért, amelynek az akkori kormányhörök előtt elismert és nagyrabecsült szószólója volt. Az elhunytban özv. Székely Áronné, a dési ifjusági mozgalom egyik vezetője özvegyét, Székely Béla pedig nagyapját gyászolja.

merénylőket ő követte el és ezért neki Márffy egy millió koronát ízetett. A beismerő vallomás után Kis Ferencet az ügyészség fogházába kísérték, honnan néhány heti fogzaga után óvadék ellenében feltételeesen szabadságra helyezték, hogy egyetemi tanulmányait tovább végezhesse. Kötelezték azonban arra, hogy feltételes szabadságának ideje alatt időközönként nyilvántartás céljából a rendőrségen jelentkezzen. Néhányszor jelentkezett is a bombamerénylő, végül azonban hamis utlevéllel külföldre szökött. A rendőrség szökése után kördővelet boozott ki, de mindkésze nem sikerült megállapítani tartózkodási helyét. Egyik barátja, kinek Kis Ferenc Németországból küldött üdvözlő sorokat, bejelentette a rendőrségen Kis tartózkodási helyét és ennek alapján a rendőrség táviratilag fordult a németországi hatóságokhoz, hogy a bombamerénylőt tartóztassák le és adják át a magyar hatóságoknak.

— Hóvihar a svéd partokon. Stockholmól jelentik: Az utóbbi napokban Svédország keleti partjain erős hóviharak tomboltak. Egy bremsi és egy fával megrakott másik hajót partra vetett a vihar. Az utóbbi hajónak husz főnyi legénysége elpusztult.

— Az amerikai elnökválasztás. Washingtonból jelentik: Az amerikai elnökválasztás november 4-én lesz.

— A megrögzött tolvaj kiszabadulása után újból lopott. Szombaton este dr. Apostol szedő orvos jelentést tett a rendőrségen, hogy a délutáni órákban valaki behatolt a Dávid Ferenc-utca 10. szám alatti lakására és onnan néhány ezer lej értékű ruhásműt lopott el. A rendőrség részéről Marcu detektív vezette a nyomozást. A detektív hétfőn délelőtt a tettet Vince Ferenc rovtomultu cipész személyben letartóztatta. A letartóztatott cipész bismerte a lopást és a lopott dolgokat is előadta. Vince Ferenc alig néhány napja szabadult ki a kolozsvári ügyészség fogházából, ahol lopását öt hónapra lett elítélve, de a kiszabadult tolvaj büntetés kitéltés után újból a bűn útjára lépett. Vince Ferencet kihallgatása után ma délután átadták az ügyészségnek.

— Követendő példa. A KKL. erdélyrészi központi irodája közli. Szép és nemes cselekedettel Biedermann Győz ur, a Marosvásárhelyi Fatermező rt. fűrésznének igazgatója a maroshévi fűrésztárlpen egy ünnepi imaházat állítottat f-l és ezáltal a KKL-t nagyobb összegű snöderőszeghez juttatta. Az imaház megrendezésében tevékeny és értékes munkát fejtett ki Bacher Izó fűrészkészelő ur is. Biedermann ur nemes cselekedetét kövételére ajánljuk.

* Egész évre szóló olcsó rektámhoz jut, ha saját cégével nyomott szép színes falnaptárt csináltat az Imperial grafikai vállalatnál. Cluj, Minorita-utca. Alkalmi ár!

Nagy
harisnyavásár
 mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlín harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlín minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT
 FÖTÉR 13
 Bivalköznyelvkben és költőtarukban őrjáti választék!
 A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

ég nem készült mulva azt is át m hat hónapig t nem kaptá meg, főnökénél.
 an Tósa Péter azt a körülményt tudta nélkül sem tslos óráon ki mert a kulcsok zsidósági portánál

más után a bi tart, majd Satzo további folytatásztotta el, ami k hallgatása és a

mán 3000 körül
 ég. Uj korszak tasanál

Az Uj Kelet nek, gróf Tisza lett fekvő Cse. katesztrális hold a régi Magyar-mintagazdaságok ked est alaposó tották elő és a özör az agrár- Az szarbizott- egfelelőn minata- sa-birtokot és

evő Erdőgyarak sérelmesnek ta- atát és bejelent- zést nyújtott be gronómhoz. A ok után elutasí- nyugodott és vitás igénylési

é óta Szudrics ékkü román pa- gróf Tisza Kál- ságnak a br- harez vezér- oz a két román uttik, hogy haj- hosszabb időre gegyezés termé- szerződés értel- dat 10 évre bír udrics lakosá- a haszonbérlet- sen mentesíti a . A 800 hold kétkézi mun- termelt magok-

mán feltérjess- amely azt dön- inszterhez jut- állapodású jóvá- vi szempontból dzert jelent a ajtsái utasításá- kormány szem- k a sételmeket. velástügyi állam- amelyet nyil- eg, hogy felül- tokat. Érdekes kélőkihálga- ségét és határo- gosulási kéré- sszonygyilkost. megírta az Uj sszonygyilkossá- perasztlegény kö- zék hotelalati állítéletet tegnap a szabadkai tér- utolsó éjszakát lomházban, ahol teg. a kivágés- en volt. t a hatóságokhoz -iroda, Minorita-

SPORT

Az NSC nem megy Temesvárra

A bukaresti futballközpont nem enged külföldi csapatokat Temesvárra az FTC botrány elintézéséig

Az FTC temesvári szereplésével kapcsolatosan tudvalevőleg az egész romániai sporttársadalmat felháborító botrányok zajlottak le, amelyek a külföldi lapokban is napvilágot láttak. A romániai sportra kompromittáló közlemények arra késztették a bukaresti futballközpontot, hogy érélyes vizsgálatot vezessen le ebben az ügyben. Azóta már hónapok teltek el, a vizsgálat eredményéről azonban még semmi hír nem érkezett. Most úgy látszik ez a kérdés is tisztázásra kerül.

Megírtuk annak idején, hogy a temesvári futball egyesület a T. C. Kiozi és a T. T. E. között november 1-re, 2 és 5-re a budapesti N. C. t. A mérkőzésre Temesvár nagy előkészületet tett és már plakátokon is hirdette a mérkőzéseket. Másrészt azonban a dolgok váratlan fordulat előtt be a bukaresti központ, amely tudvalevőleg esetről esetre engedélyt ad a külföldi csapatok számára, az NSC vendégszereplésére az engedély megadását megtagadta ezzel az indoklással hogy amíg az FTC botrány ügyében a vizsgálat le nem zárult, addig Temesváron külföldi csapat nem szerepelhet. A bukaresti központ rendelkezése Temesváron nagy meglepetést keltett, de kénytelen kellett lenni táviratozni a budapesti egyesületnek, amelyben lemondják a mérkőzéseket. Ha már most a kolozsvári szövetség kiküldöttje aki jelenleg Budapesten tartózkodik, ha először szembesül, nem lehetetlen, hogy vasárnap az NSC Kolozsvár sportközönséget fogja gyönyörű ködöttni jeterával.

Hamis hír a Haggibbor pályájáról. Az „Ellenzék” tegnap delutani száma azt a hírt közli, hogy a Haggibbor sporttelepe nem épülhet fel, mivel az arra a célra vásárolt telket a város kisajátította. Illetékes helyen a hírt a lelkészeknél is megbeszéltek. Tény az, hogy a Haggibbor pályatelkét az agrárbizottság elsőfokon kisajátította, felebbezés folytán azonban a másdik bizottság a kisajátítást annulálta. A helyzet ma tehát az, hogy mihielyt a gazdasági viszonyok megengedik, a Haggibbor-pálya felel, illetve folytatják a már megkezdett építkezést.

Külföldi eredmények: Pozsony: SK Bratislava—Slovan (Bacs) 4:2 (2:0). Pilsen: Kerületi válogatott—Slavia (Prága) 4:3 (1:1). Prága: Spárta—Urovice 5:1 (4:0). Victoria Ziskov—Spárta Kasir 5:2 (4:2). Bránn: Blue Star—Zidenic 2:1 (1:0).

Külföldi hírek. A budapesti Zugló, amely tudvalevőleg vasárnap a V. C. től 2:1 arányu vereséget szenvedett, megővta ezt a mérkőzést sorozatos bírói tévedések miatt. — Páris—London válogatott mérkőzés lesz november 2-án Párisban. A szokásos évi találkozó ezuttal az olimpiai stadionban fog lefolyni.

MILKA SUCHARD
TISZTÁN ALPESI TEJ, KAKAO ÉS CUKOR.

Mielőtt kávéházát renoválja,
kérjen árajánlatot és terveket
Kissling Rudolf és Fia
román esillár- és bronzárnyagtól Timisoara.

KÖZGAZDASÁG

A kolozsvári kamara akciója a pénzesutalványok kifizetésére

Óriási összegek hevernek kifizetetlenül az erdélyi és bánáti postákon. A CFR. és a kereskedők fekberei

(Cluj Kolozsvár, október 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A penzhiányt, mely naponta szedi adatait az egész ipari és kereskedelmi élet stagnációját a kormány intézkedései, a hivatalok bürokratizmusá színté naponta új és új mizeriákkal tetézi. Tegnap arról számoltunk be, hogy a CFR. újra emelni készül a személy- és áruárak szabást, ami kereskedelmi életünknek végleges összeomlására vezetethet.

A CFR. t a mizeriák terén most a posta követi, mely rövidesen egyike lett Románia legmegbizhatatlanabb intézményeinek. Az erdélyi sajtó hónapokon keresztül cikkezett az ellen az áldatlan állapot ellen, hogy a posta az u. n. régi rendszer bevezetésével hetekig, sőt hónapokig tartja vissza a postautalványon küldött pénzeseteket. A sok huzavona és intervenció után egyideig bizonyos javulás állott be a pénzesutalványok kifizetése terén. A nagyvárad postán 7 millió, a temesvári postán 10 és a kolozsvári postán 4 millió lejnyi penzesutalványon küldött pénz áll kifizetetlenül, ugy-nakor, mikor a vállalatok legstürgeőbb fizetési kötelezettségeinek is csak a legnagyobb kü-

delemmel tudnak eleget tenni. Ez az elviselhetetlen helyzet indította a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara vezetőségét arra, hogy táviratilag forduljon a bukaresti vezérigazgatósághoz és kerje az utalványon érkezett összegek haladéktalan kifizetését.

Jellemző a penzhiány súlyos voltára, hogy a kereskedők nagy részének ma már nem áll elegendő pénz rendelkezés-re a vámolások kifizetésére sem, mert a kellő időben el nem váltott árucikkek a CFR raktáraiba kerülnek, ahol áru áru hátán van felhalmozva. E felhalmozás ma már olyan méreteket öltött, hogy az a kereskedő, amelyik kikerja váltani áruját, sem tud ahhoz rögtön hozzájutni, mert a CFR raktáraiban — a nagy zsúfoltságban — nem akad rá egykönnyen árujára. Természetesen: ezt a rendszertelen felhalmozást is a kereskedőknek kell megfizetni, mert a CFR. könyörtelenül felszámítja a fekbért akkor is, ha a kereskedő a vasut hibájából nem tudja megkapni áruját. Az aradiadások körüli mizeriák megszüntetése érdekében a kolozsvári kereskedők — a kamara útján — szintén mozgalmat indítottak.

A nagyvárad Lőblé-szeszgyár ügye. Dr. Lőblé László, nagyvárad-i szeszgyáros, aki kénszeregyezési ügyével kapcsolatban megírtuk, hogy két nagyvárad-i pénzintézet benvételi feljelentést tett ellene, annak megírására kért felbennünket hogy az ellen ne tett feljelentések valóban adatokat tartalmaznak, amely miatt a bíróságnál a szükséges lépéseket megtette.

A belgrádi tőzsdén a német járadék-márkat is jegyzi. Belgrádból jelentik: A belgrádi tőzsde igazgatósága dr. Sztojadinovic Mitán volt pénzügyminiszter előlétele alatt tartott ülésén elhatározta, hogy a tőzsde a német járadék-márkat is jegyezni fogja. A járadék-márka jegyzése már a múlt héten megkezdődött.

A mai valutapiac

A mai napon teljesen ellanyhult a piac és üzletkötések csak elvétve történtek. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 392—396, magyar korona 415—420, cseh korona 530—535, francia frank 940—950, svájci frank 84 50—84 60 dollár 178 50—179 50, angol font 809—812, olasz lira 785—790.

Valutapiac október 29 én:

Bukarest. Devizák: Páris 935, Berlin — London 805, Newyork 179 —, Róma 775, Zürich 34 40, Bécs 25 25, Prága 535, Budapest —.
Bukarest. Valuták: Napoleon 715 —, márka 44 00, leva 130, török lira 97, font sterling 810, francia frank 960, svájci frank 35 00, olasz lira 810, drachma 810, dinár 255 —, dollár 179 00, langyal márka 34 —, osztrák korona 26 00, magyar korona 24 00, cseh korona 530.
Zárlat: Berlin 123 50—123 50, Amsterdam 204 40—204 40, Newyork 510 75—510 75, London 2341 00—2341 00, Páris 2710 00—2710 00, Milano 2247 50—2247 50, Prága 1550 00—1550 00, Budapest 68—68 00, Belgrád 755 00—755 00, Bukarest 290 00—290 —, Varsó 100 00—100 00, Bécs 73 25—73 25.

Szeporodott a CFR. vagonparkja. Dr. Hosszu Janos, a kolozsvári üzletvezetéség főnöke, ma érkezett haza Nagyváradról, ahol a magyarromán vasuti egyezmény tárgyalásán vett részt. A tárgyaláson a magyar államvasutak kiküldöttjei elfogadták a CFR. azon álláspontját, hogy az exportciklokra költsönözött teherkocsikat a CFR. nek jogá-

ban legyen a jövőben kölcsönözni mellett egyszer a beloldi forgalom részére is megakni. Ez a megállapodás több ezer teherkocsi többletét jelent az egyes üzletvezetések teherforgalmában, amely előreláthatólag nagyban elő fogja segíteni, hogy a megbénult teherforgalom újból fellendüljön.

Az állam az Arad csanádi vasutak megvételét tervezi. Bukarestből jelentik: A kormány érdeklődött a marosvásártaki igazgatóságánál a feltevésekről, melyek miatt megvásárolhatná az Aradcsanádi vasutakat. A tárgyalások folyamán felmerült az a gondolat is, hogy az állam részvételével új részvénykiadás alakulna, mely az Acsev. magánvagyonát is megvásárolná. A tárgyalások eredménye még nem is meretes.

Hölgyeim
csak **10** napig
KLEIN SIMON
női kalapgyári lerakata str. Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 4. szam alatt
50 lejért alakít
női filz- és velurkalapokat
Állami, városi, megyei tisztviselőknök a kirakati árából 10% árengedmény.
Bársony alakítás 24 órán belül 150 lejért készül.
Árjegyzék:
Bőr kalapok 250 lejtől
Prima filzkalapok .. 250 lejtől
Bortni filz 180 lej
Bar-ony, páris, bécsi mod.sil. 500 lej
Kalapokellékek angró árban!
Érjük mindentütt **Pierre önbortvaló kését** a feltűnhetetlen Valóságos gyönyörűség. Sved.acelezüsttel keverve.
Darabja 8 lej. Központ: Bukaresti. Str. Donici 1. Rudolf Mosse No 100

Modern ruhafestés, tisztítás GINK-nél, GLUJ

SINSZEGEKET és esavaroakat minden méretben szállít **GROSSMANN JENŐ** Nagyvárad, Baross-u. 10. Sürgönyeim: mészaki üzlet Grossmann. Telefon 2—86

Őszi és téli női kabátkelmék velour, delaine, coachman, biberette és sill plüssök minden színben kaphatók mintavásári lezállított árak mellett URANIA divatházban, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 34. Urania-mozgóval szemben. Szécső 166 **Reg. Ferdinand 34.**

Csütörtök, 1
SZINH
Waiter G
lhu Voggenre
nak kiadásáb
jónévi erdél
Gyulát Erdé
iskola egyik
és sokan —
pontból vizsg
a konzervatív
tészteben m
mögött egy i
sok helyütt p
tés húzódik
a forradalmi
szolid hangj
bensőségek é
látódnak. Lá
niája a szív
Walter Gyul
hiábaváló pr
vel, a megpar
barátjává tes
szertért szers
magasabbra
jnyágát nagy
Óráján a ve
életem. S m
ott, beuna le
hangokat tu
a javából va
lag is tökéle
hogy ezt az
pathtikus o
ségben. De
S
A három
ben 300 szor
hár Ferenc u
rekord verte
rekordját is.
liáns művészi
bizonyára a
Ez a szöveg
szórakoztatni
szemek, fulu
a közönség:
fényt, mulats
évid igazi na
minden erej
azon, hogy a
sában. A sz
Laövey L. ó,
Barlo gróf
— Bátyász
Spaghetti sz
Dajka Margit
mök s uj dis
A rendezés
öjletességgel
ben Stephani
rom grácia
minos semmif
gyedik, ötödi
sitja a pénzt
doskodni.
A M
Csütörtök: Ig
Premié
zatszám
Péntek: A h
Premié
Sorozat
Szombat d. u
Sorozat
Szombat este
árakkal
szám 1
Vasárnap d.
cyklus
balletm
kelt he
Vasárnap d.
tással.
kelt he
Vasárnap este
ére he
110.)
Hétfo: Háro
Napi b
Kedd: Haro
Bérlets
Szarda: Háro
Bérlets
ZOL

APRONIRDETÉSEK

Suche eine jüdische geprüfte Erzieherin, die deutsche Sprache beherrscht und meinen Kindern erziehen kann. Offerte an Hermann Indig, Toplita-Romaná.

2 egyetemi hallgató, román nyelv, hegedű és középiskolai tantárgyak tanítását vállalja lakás ellátással. Cim a kiadóban. 8058

Azonnali belépésre keressünk kisasszonyt, aki a német, magyar, román nyelvekben perfekt és magyar, német gyors és gépíró. Ajánlatok Trattner-ügynökség, Satumare.

Eladó Marx: Das Kapital, 4 kötet, 1200 lej. Marx: Theorien über den Mehrwert, 4 kötet, 1200 lej, új állapotban. Ugyanott egy új frakk. Értekezni: Széchenyi-tér 6. 8056

Ich suche eine Lehrereinstellung mit 6-10 Kinder, eventuell ein Hauslehrer. Information bei Rosenzweig, Széchenyi-tér 38.

Eladó 400 drb. teljesen új láda, 60x52x52 méretben Str. Vladimirescu 17. I. em. 3. 8057

Könyvszükségletét az Új Kelet könyvostályánál fesseze! Bárhol megkaphat könyvek beszerzését vállaljuk.

Két fiatalember, vagy felsőbb oszt. diák kosztot, lakást kaphat Egyetem-u. 5., ajtó 3.

Eladó rövid zongora 16000 lejért, smyrna szőnyeg, gyümölcsös, Árpád-ut 5.

Két beszarábai orvos-tanhallgató zsidó ur családánál teljes ellátást keres, lehetőleg zongorahasználattal. Ajánlatokat a kiadóba.

Kettőskönyvvitelt, magyar, román és német nyelveket tudó fiatalember azonnali belépéssel állást keres. Megkereséseket "Szorgalom" jellegre a kiadóba kérünk.

uradalmi tej és tejtermékek kaphatók Elek Str. Suluțiu (Viz-utca) 8.

Megbízható nőtlen fiatalember vidéki malomkezelésnél azonnali alkalmazást nyerhet. Ajánlatokat "Malom" jellegre a kiadóba kérünk. 8047

Eladó o'esó fajalma, ügynökök díjaztatnak. cim a kiadóban.

SUNWALD
Cluj, Str. Vlașca (volt Bolșoi-u.) 3. Telefon 147.

Üvegcsiszoló és tükrőgyár. Táblavég raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükrök újrafoncsolozása 1700.

Zsidó vallású, ügyes arany- és kautschukmunkákban alapos jártassággal bíró, nem katonai fogtechnikus január elsejétől vidéki városban fogorvosnál alkalmazást nyerhet. Ajánlatok, amelyekben fizetési feltételek és bizonyítványmásolatok is vannak, "Fogtechnikus" jellegre a szerkesztőség címére küldendők továbbítás végett. 7992

Pályázat

A tanári orth. is. hitközségben a בעל קורא ובעל שו"ב állás megüresedett.

Pályázhatnak nov. 20-ikáig, kik bármi elismert orth. rabbitól קבלות-al bírnak. Fizetés megállapodás szerint. Utiköltség csak meghívottak.

Tanár, (jud. Salaj) 1924. okt. 24-én,
Dr. Fischer Lajos, Fischer József,
ügyész-titkár. hitk. elnök.

Pályázat

Az érnihályfalvai orth. is. hitközség el. iskolájánál megüresedett ig. tanítói állásra pályázat hirdetik. Pályázók, kik törvényes képesítéssel bírnak, kéretnek, hogy kérvényüket — kor, eddigi munkájuk családi állapot felküntetésével jövő hó 15-ig alulírott elnökséghez beküldeni szíveskedjenek. Fizetés meggyezés szerint.

Valea lui Mihei (Érnihályfalva) 1924. okt. 28. Bihar-megye.

Pollák Mór,
iskolaszéki elnök.

Orth. כשר

Orth. כשר

Figyelem!

Megnyílt Bucurestben a város legforgalmasabb helyén egy szigoruan orth. כשר étterem, három elsőrangú, legmodernebben berendezett terem áll a tisztelt közönség rendelkezésére.

Kérjük a tisztelt vendégeket, hogy győződjenek meg kitünő konyháinkról, tiszta és gyors kiszolgálásról.

Az étteremben מניין

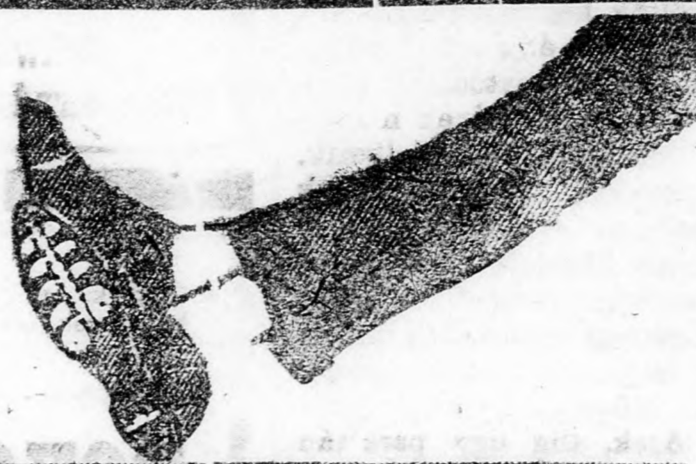
Restaurant orth. כשר **Princiar**
igazgatósága (Hotel Princiar)
Bulevard Elisabeta No 17.

Kadima Nyomda- és Képfestési Rt. nyomda Cluj, Strada Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.

Kiváló minőségű, kellemes és üdítő

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5. Főraktár: Cluj, telef. 394

PALMA

kaucsuksarok és talp

ruganyossá és zajtalaná teszi járását, kimóli lábát és cipőjét. Tartósabb a bőrnél!!!

Pályázat

Miután legutóbbi pályázatunkban meghirdetett három שו"ב állás közül eddig csak egy lett betöltve, ezúttal ismét felhívjuk mindazon שו"ב ובורק pályázókra — akár benyújtották eddigi ajánlatukat, akár nem — hogy küldjék be hitközségi irodánkba (Str. Monastirii No 2.) legkésőbb a hó végéig pályázatukat a קבלה és egyéb כתב másolatokkal együtt.

Pályázhat minden מינהל ודתי מורים ודתי שו"ב, aki a helybeli lényegesen nagy שו"ב hitközség tagjainak elogat tenni képes. Kiváló קבלה előnyben részesül.

Oradea-Mera, 5685 Chesvan hó 1-én.

Kirsch Henrik,
hitk. főjegyző.

Nussbaum Sámuel,
hitk. elnök.

LÁDAGYAR

Mindenmely ládát és fadóbozót össze-szegezett és szétcsédesített részeken megrendelésre azonnali készit és bárhora szállit a legolcsóbb áron

Sajovics és Lehovits fakereskedés és ládagyar

Cluj, Strada Cernăuți (volt Kajántól-ut) 1 sz

Zsák ~ Ponyva

Vétel! Eladás

Közföldmértés, javító-műhely

Albala Izsó Timisoara

Il. Pista Traian 2. szám. Szigetváros: Albala Timisoara-Fabrice Interurban telefon 60

Hölgyeim

uszi és téli kabátokban legújabb modelleim megérkeztek. Costumok, ruhák készítését és alakítását teljes felelősség mellett vállaljuk

„Salon Pompadour“

Stotter Aladárné
Cluj, str. Memorandului (Unió-u.) 12.

porcellán és Steingut-odények

éttermi-, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt préselt és fuvolt üvegarúk, lámpaárúk, demyohn, gyógyszer és befőttesüvegek legelőnyösebben beszerezhetők:
Ausländer Lajosnál Cluj
Piața M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 964

Samuel

(London, jától.) A ré Herbert Samuel ben megkezdte angol jelentős mányzóhoz az azt is, hogy fellendülése. tette a népszét, felvilágos a cionista szőről, amelyet lődésében ját

Herbert Samuel ben a sajtó a hivatalos s toru befejezte Palesztinában okok miatt a szervezetek hatmillió for tak az orosz iskolákra, ip sem szubven cupán a ha évi gazdaság dorlás rővek képessége m bevándorlás

Herbert Chaim, a Cí érkezeit, Hog dátumbizotts wish Agency be a népszö lentés heber szövege:ve.

A jelentő nai mandát amely szerin nek ismertek oldalkn mint nemzeti otth tés ezután i cióját és az a Jewish való kiegész nista szerve tékcsan h m második rész helyzetét ki az első vcsat tésére vonat tés, hogy a zenek, hog mint a hat ban éljenek

A zsidó fontosabb t nista szerve fordult a r a polgári k rint, a cion egy bizony lepi hessen. megállapítv za varg á ok Egy hónap kepui, de mellett. Ké látózások, kézségek tempóját.